

sl

Evropska unija
Regionalna politika

info regio

št. 25 | marec 2008 | panorama

**Regionalna politika,
trajnostni razvoj in
podnebne spremembe**

Vsebina

Regionalna politika, trajnostni razvoj in podnebne spremembe

Trajnostni in regionalni razvoj – od podnebnih izzivov do energetskega ukrepanja

Podnebne spremembe – in njihov vpliv na proizvodnjo in porabo –
so vse bolj ključni del politike trajnostnega razvoja.

Regionalno prilagajanje podnebnim spremembam: evropski izziv na področju prostorskega načrtovanja

Evropa mora nujno uvesti pravočasne, ustrezne in stroškovno učinkovite
prilagoditvene ukrepe, da bi se tako izognili morebitnim škodljivim
vplivom podnebnih sprememb na ljudi in ekosisteme ali jih zmanjšali.

Regije delujejo skupaj za trajnostni razvoj

Mreža programov za zeleni regionalni razvoj (Greening Regional Development
Programmes, GRDP) je razvila proizvode, ki pomagajo javnim organom, da namenijo
ustrezno pozornost okoljskim vprašanjem v lokalnem in regionalnem razvoju.

ESRR v praksi: Združeno kraljestvo, Avstrija, Grčija, URBACT

Primer: Poljska

Poročilo: Uspešno do gospodarstva z nižjimi emisijami ogljika

Vzhodna Anglija je ena od redkih evropskih regij, ki bodo verjetno
dosegle nove ambiciozne cilje Evropske unije za zmanjšanje emisij ogljika,
ki jih je zastavila Evropska komisija.

Primer: Kanarski otoki (Španija)

INTERREG v praksi

Fotografije (strani): Evropska komisija (1, 3, 4, 5, 6, 15), LIFE projects (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9),
Mark Passmore (10, 11), South West Regional Office (12), Ecodyfi (13),
Energieagentur Judenburg-Knittelfeld-Murau (13), ANATOLIKI S.A. (13), Commune
Napoli (13), EEDA (16, 28, 29), Dong Energy A/S (17), Instituto Tecnológico de Canarias (20),
ASECOR (21), Stadtreinigung Leipzig, Vital Signs project (21), GTK (21).

Naslovnica: Projekt Nestos River: jez Thissavros za namakanje in energetske
potrebe (v sodelovanju z Bolgarijo), Drama, Grčija.
Sodelovala sta še: Pierre Ergo, Jean-Luc Janot.

Urednik: Ana-Paula Laissy, Evropska komisija, Generalni direktorat za regionalno politiko.
Ta revija je natisnjena v angleškem, francoskem in nemškem jeziku na recikliranem papirju.

Tematski sklop je na voljo v 22 jezikih Evropske unije na spletni strani:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm
Mnenja v tej publikaciji so mnenja avtorja in ne
izražajo nujno stališč Evropske komisije.

Trajnostni in regionalni razvoj – od podnebnih izzivov do energetskega ukrepov

Podnebne spremembe – in njihov vpliv na proizvodnjo in porabo – so vse bolj ključni del politike trajnostnega razvoja. Zato so zelo pomembne za regionalni razvoj, saj pomenijo edinstven izziv, hkrati pa tudi priložnost za evropske regije v smislu njihove sposobnosti za inovacije in ustvarjanje novih delovnih mest.

Velik fotovoltaični sistem proizvaja 530 MWh iz sončne energije, Blons, Avstrija.

„Trajnostni razvoj“, ki pomeni ravnovesje med gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi vidiki, je že dolgo temeljni cilj evropske politike. Vendar pa zdaj kot pomemben izziv v ospredje prihajajo podnebne spremembe¹. Čeprav so procesi, ki vplivajo na podnebne spremembe, povezani s številnimi področji (zrak, voda, zemlja, biološka raznovrstnost) in panogami (promet in gradbeništvo, industrija in kmetijstvo), imajo vsi skupnega imenovalca – energijo. Ta je močno odvisna od fosilnih goriv, ki odločilno vplivajo na učinek tople grede, poleg tega pa so njihove zaloge omejene. To pomeni,

da je Evropska unija odvisna od zunanjih virov oskrbe z energijo in izpostavljena spremenljivosti cen.

Zato je smiselno, da zasedajo energija in podnebne spremembe pomembno mesto med sedmimi izzivi, naštetimi v strategiji trajnostnega razvoja Evropske unije, ki jih je leta 2006 sprejel Svet Evropske unije. Med preostalimi šest izzivov, opredeljenih v strategiji trajnostnega razvoja, spadajo trajnostni promet, trajnostna raba in proizvodnja, ohranjanje naravnih virov, javno zdravje, socialna vključenost in demografija ter svetovna revščina.

(1) Zelena knjiga Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru Regij – Prilaganje podnebnim spremembam v Evropi – možnosti za ukrepanje EU (COM(2007) 354 konč.); ter projekt PESETA – Vplivi podnebnih sprememb v Evropi: <http://peseta.jrc.es/>

Prvo poročilo Komisije o strategiji trajnostnega razvoja

Evropska komisija je 22. oktobra 2007 sprejela prvo poročilo o napredku strategije za trajnostni razvoj.² Čeprav je napredek še vedno skromen, je razvoj evropske strategije in nacionalnih politik bolj spodbuden, zlasti na področju energetike in podnebnih sprememb. Med pomembnimi ukrepi, sprejetimi na evropski ravni, je tudi nova celostna politika, ki jo je Svet sprejel marca 2007. Skoraj vse države članice so sprejele strategije za boj proti podnebnim spremembam.

Dan brez avtomobilov v Bruslju, Belgija.

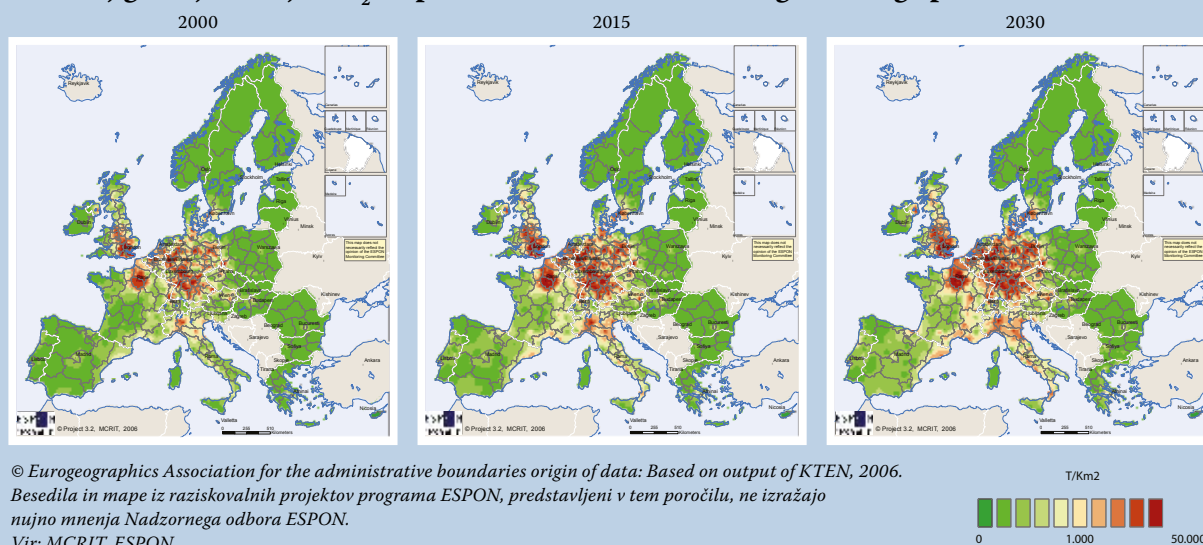
V primerjavi z drugimi panogami se količina emisij toplogrednih plinov, ki jih povzroča promet, kljub izboljšavam na področju učinkovitosti vozil, še vedno povečuje sorazmerno z bruto domačim proizvodom. Na področju trajnostne proizvodnje je rezultate težko oceniti v velikem obsegu. Čeprav vse večje število podjetij zagotavlja trajnostne proizvode in storitve ter naraščajo pobude za spodbujanje okolju prijaznih tehnologij ali znakov za okolje, je še vedno veliko neizkoriščenih možnosti. Kar zadeva naravne vire, so razmere raznolike in zapletene, nekatera področja, kot so kakovost prsti, biološka raznovrstnost in morski viri, pa so še zlasti skrb vzbujajoča.

Energetika in regije: študija Evropskega parlamenta

Študija³, ki je bila opravljena pod pokroviteljstvom Evropskega parlamenta in je bila objavljena junija 2007, obravnava podporo trajnostnim in obnovljivim virom energije v programih kohezijske politike za obdobje 2000–2006 v 15 državah članicah ter projekte nacionalnih strateških referenčnih okvirov (NSRO) 27 držav članic EU za obdobje 2007–2013.

V obdobju 2000–2006 je načrtovani izdatek za trajnostne in obnovljive vire energije v okviru programov strukturnih skladov znašal približno 1 % vseh odhodkov. Nacionalni strateški referenčni okviri za obdobje financiranja 2007–2013 kažejo na precejšnje povišanje na tem področju. Približno 15 milijard EUR je bilo dodeljenih za naložbe v obnovljive vire energije, energetska učinkovitost in čist mestni promet. V primerjavi s prejšnjim obdobjem je ta znesek petkrat višji kot v okviru konvergenčnega cilja ter sedemkrat višji kot v okviru cilja regionalne konkurenčnosti in zaposlovanja.

Scenarij gibanj: emisije CO₂ na površino zaradi medmestnega cestnega prometa

(2) Poročilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu – Poročilo o napredku strategije za trajnostni razvoj 2007 (COM(2007) 642 konč.).

(3) Evropski parlament, Generalni direktorat za notranjo politiko: Using sustainable and renewable energies in the context of the structural policy 2007-2013 (Uporaba trajnostnih in obnovljivih virov energije v okviru strukturne politike 2007–2013) (junij 2007).

Elektrarna na naftni skrilavec v Estoniji.

V študiji Parlamenta je predstavljenih 15 primerov dobre prakse, navedena pa so tudi tri splošna priporočila: določitev dosegljivega cilja, bolj strateški pristop na področju trajnostnih in obnovljivih virov energije ter boljše upravljanje energetskega vidika ukrepov v različnih panogah.

20 20 do leta 2020

Predlog za direktivo⁴, ki ga je Komisija predložila Svetu in Evropskemu parlamentu 23. januarja 2008, naj bi spodbudil prizadevanja za doseganje energetskega in podnebnega cilja, ki jih je Svet sprejel marca 2007. Komisija na podlagi gospodarskih in ekoloških razlogov za uporabo obnovljivih

virov energije ter potrebe po okrepitvi podpornega pravnega okvira predlaga ambiciozno zastavljen paket ukrepov, ki označuje začetek „nove industrijske revolucije“.

Cilj teh ukrepov je do leta 2020 doseči: 20-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov po vsej Evropski uniji v primerjavi z ravnmi iz leta 1990 (30 %, če bo doseženo mednarodno soglasje); 20-odstotni delež obnovljivih virov energije v celotni porabi energije v Evropski uniji do leta 2020 (v primerjavi s sedanjim 8,5-odstotnim deležem) ter uporaba biogoriva za vsaj 10 % potreb v prometu ob upoštevanju ekonomske izvedljivosti proizvodnje goriv. Predlaga se tudi izboljšava sistema trgovanja z emisijami.

(4) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – 20 20 do leta 2020. Priloga Evrope za podnebne spremembe (COM(2008) 30 konč.).

Okolje in trajnostni razvoj v ...

... strateških smernicah Skupnosti za obdobje 2007–2013

Strateške smernice Skupnosti o koheziji¹, ki jih je sprejel Svet, državam članicam in regijam zagotavljajo vrsto smernic, da bi se „spodbudil usklajen, uravnotežen in trajnosten razvoj Skupnosti“. Veliko teh smernic obravnava okolje, kot je povzeto v nadaljevanju:

Smernica 1.1.: „Spremenimo Evropo in njene regije v privlačnejši kraj za naložbe in delo.“ To vključuje razširitev prometne infrastrukture (1.1.1.) in tudi izboljšanje okoljske uspešnosti posameznega načina prevoza ter njihovo uravnoteženo porazdelitev v skladu z Belo knjigo o prometni politiki.

Krepitev sinergij med varstvom okolja in gospodarsko rastjo (1.1.2.) pomeni dajanje prednosti boju proti onesnaženju pri viru, zlasti kar zadeva odpadke. Svet predlaga:

- večje naložbe v infrastrukturo za uskladitev z evropsko okoljsko zakonodajo in obveznostmi iz Kjotskega protokola;
- obnavljanje fizičnega okolja in kulturne dediščine;
- zagotavljanje privlačnih pogojev za gospodarstvo;
- izvajanje ukrepov za preprečevanje tveganja z izboljšanim upravljanjem naravnih virov;
- bolj ciljno zasnovane raziskave;
- boljšo rabo IKT;
- bolj inovativno politiko javnega upravljanja.

Da bi dosegli manj intenzivno rabo tradicionalnih energijskih virov (1.1.3.), Svet predlaga naslednje ukrepe:

- podpiranje projektov za izboljšanje energetske učinkovitosti in razširjanje razvojnih modelov nizke energetske intenzivnosti;
- spodbujanje obnovljivih in alternativnih tehnologij;
- osredotočanje naložb v tradicionalne vire energije za razvoj omrežij, kadar obstaja dokaz o tržni nepopolnosti.

Smernica 1.2.: „Izboljšanje znanja in inovativnosti za rast“. Za pospeševanje inovacij in spodbujanje podjetništva (1.2.3) Svet predlaga, da države članice izkoristijo evropske prednosti na področju ekoinovacij in spodbujajo uvedbo sistemov upravljanja okolja.

... nacionalnih strateških referenčnih okvirih in operativnih programih

Strateške smernice Skupnosti o koheziji za obdobje 2007–2013 so se uporabile za pripravo 27 „nacionalnih strateških referenčnih okvirov“ (NSRO), ki jih je odobrila Komisija. Nacionalni strateški referenčni okviri so podlaga za 434 operativnih programov, ki so do zdaj že skoraj vsi sprejeti.

Na splošno ti dokumenti odsevajo široko zavezanost držav članic k varstvu okolja in preprečevanju tveganj, pri čemer naložbe znašajo skupaj 51 milijard EUR. V okviru novih programov za obdobje 2007–2013 pomoč kohezijske politike, dodeljena za trajnostne in obnovljive vire energije ter čist mestni promet, znaša 15,2 milijarde EUR.

... pobudi „Regije za gospodarske spremembe“

To pobudo je sprožila Komisija, da bi olajšala izvajanje strateških smernic prek medregionalnega sodelovanja in programa mrež za razvoj naselij Urbact. Pobuda obravnava 30 prednostnih tem, od katerih jih je skoraj polovica osredotočena na okolje, dodeljena sredstva pa znašajo 327 milijonov EUR.

... uredbah o strukturnih skladih in Kohezijskem skladu

Nove uredbe o strukturnih skladih in Kohezijskem skladu dajejo večji poudarek okoljskim vidikom trajnostnega razvoja. **Splošna uredba** jih omenja v opredelitvi ciljev in nalog sklada (člen 3), medtem ko je v členu 17 določeno, da ukrepi skladov v celoti spadajo v okvir trajnostnega razvoja ter cilja varstva in izboljšanja okolja.

Uredba o **Evropskem skladu za regionalni razvoj** (ERDF) določa okoljske ukrepe, predvidene na vseh področjih za vsakega izmed novih prednostnih ciljev: konvergenca (člen 4), regionalna konkurenčnost in zaposlovanje (člen 5), evropsko teritorialno sodelovanje (člen 6).

V členu 1 Uredbe o Kohezijskem skladu je še enkrat poudarjeno, da je bil **Kohezijski sklad** ustanovljen zato, da bi se okrepila ekonomska in socialna kohezija za doseganje trajnostnega razvoja, člen 2 pa poudarja novo usmeritev Sklada v trajnostni razvoj, pri čemer navaja merila za „energetsko učinkovitost in obnovljive vire energije“.

■ Skrb za ekosisteme je naloga vseh.

(1) Sklep Sveta z dne 6. oktobra 2006 o strateških smernicah Skupnosti o koheziji (2006/702/ES).

Regionalno prilagajanje podnebnim spremembam: evropski izziv na področju prostorskega načrtovanja

Ronan Uhel in Stéphane Isoard¹

Evropa mora nujno uvesti pravočasne, ustrezne in stroškovno učinkovite prilagoditvene ukrepe, da bi se tako izognili morebitnim škodljivim vplivom podnebnih sprememb na ljudi in ekosisteme ali jih zmanjšali.

Poplave so prvi vidni učinek podnebnih sprememb.

Čeprav najhujši učinki podnebnih sprememb Evrope morda ne bodo prizadeli letos ali naslednje leto, si ne moremo privoščiti, da bi bili zadovoljni. Lanskoletni hudi gozdni požari v Grčiji in poplave v Združenem kraljestvu so znova pokazali uničujočo moč naravnih elementov za zdravje ljudi in ekosisteme ter njihove družbeno-ekonomske učinke. Čeprav bodo učinki podnebnih sprememb različni v različnih delih Evrope, zadnje ocene Medvladnega odbora za podnebne spremembe (IPCC) kažejo, da se bosta v prihodnosti zaradi globalnega segrevanja povečala pogostost in intenzivnost ekstremnih vremenskih pojavov. Tudi če bi emisije toplogrednih plinov prenehali izpuščati danes, bi se te spremembe nadaljevale več desetletij, kar zadeva gladino morja pa več stoletij; po napovedih naj bi se za leto 2100 temperature v Evropi dvignile za 2 do 6 °C v primerjavi z letom 1990.

Potreba po prilagoditvi: regionalno in teritorialno vprašanje

Jugovzhodna Evropa, Sredozemlje in srednja Evropa so regije, ki so najbolj dovzetne za podnebne spremembe. Po drugi strani pa lahko severne in nekatere zahodne regije Evrope občutijo koristne učinke, zlasti v kmetijstvu, ki pa bodo le kratkoročne. Podnebne spremembe lahko botrujejo povečanju pridelkov v komercialnih gozdovih severne Evrope, medtem ko se v sredozemskih regijah in kontinentalni Evropi pričakuje upad zaradi pogostejših suš. V južni Evropi so mogoča tudi večja tveganja za požare. Gorata območja, kot so Alpe, so zlasti občutljiva na podnebne spremembe in že čutijo posledice nadpovprečnih povišanj temperatur, saj lahko taljenje ledenikov in permafrosta

(1) Ronan Uhel je vodja prostorskih analiz, Stéphane Isoard pa je projektni direktor za vplive podnebnih sprememb in prilagajanje pri EEA. Evropska agencija za okolje, Kongens Nytorv 6, 1050 København K, Danska. www.eea.europa.eu

sproži val naravnih nesreč, erozijo tal in poplave. Avstrija že preučuje ta tveganja in povezane škodljive učinke na zimski turizem, pri čemer ocenjuje njegovo občutljivost na vplive podnebnih sprememb, ter pripravlja možne ukrepe za pravočasno prilagoditev, da bi bili družbeni stroški čim manjši. Podnebne spremembe bi lahko resno vplivale na obalna območja zaradi dviga morske gladine in sprememb v pogostosti in/ali moči neviht. Nizozemska skupaj z interesnimi skupinami iz različnih panog pripravlja načrte za zmanjšanje tveganj zaradi obalnih in rečnih poplavljanj. Habitati in obalni ekosistemi Baltskega, Sredozemskega in Črnega morja so izpostavljeni velikemu tveganju zaradi obsežne izgube mokrišč.

Zato mora Evropa nujno priznati te nevarnosti ter uvesti pravočasne, ustrezne in stroškovno učinkovite prilagoditvene ukrepe, s katerimi bi se izognili morebitnim škodljivim vplivom podnebnih sprememb na ljudi in ekosisteme ali jih zmanjšali. Zmanjšanje občutljivosti in

in vzorce, kot je na primer regionalna rekonstrukcija evropskega podnebja v preteklosti, ter izboljšane hidrološke modele povezali s podnebnimi spremembami. Le tako lahko zastavimo temeljna vprašanja, kot so, ali je pomanjkanje vode v regiji posledica majhne količine padavin ali slabega upravljanja.

Ekonomski stroški učinkov podnebnih sprememb (stroški neukrepanja) so vse pomembnejši podatek za politično razpravo. To je bistvenega pomena za razvijanje ustreznih prilagoditvenih ukrepov za ublažitev škode ali izkoriščanje priložnosti, povezanih s podnebnimi spremembami. Ekonomski stroški so skupno merilo za ocenjevanje in spremljanje različnih panog in lahko pomagajo določiti najbolj kritična področja. Da bi dopolnili znanje o učinkih podnebnih sprememb, moramo evropske in nacionalne prilagoditvene politike obravnavati tudi z ekonomskega vidika. Dejansko obstaja zelo malo količinsko opredeljenih informacij o stroških prilagoditev, zato je nujno treba ustvariti

Podnebne spremembe so že vplivale na barvo krzna polarne lisice.

povečanje prožnosti sta skupni in nujni prednostni nalogi za vse države, regije, gospodarstva in interesne skupine v Evropski uniji.

Pomanjkanje informacij in znanja

Oblikovalci politike in javnost potrebujejo informacije, zato bo nadaljnji razvoj znanstvenega razumevanja podnebnih sprememb in vplivov na regionalni ravni ključnega pomena, da bi lahko razvili in uporabili najboljše možnosti prilagoditve. Trenutno nimamo dovolj znanja, da bi izvedli strateške in usklajene ukrepe na ravni Evropske unije ali nacionalnih ravneh, kaj šele na regionalni in lokalni ravni.

Naša glavna prednostna naloga je izboljšati zbirko znanja. Nekatere države razvijajo ali so dokončale nacionalne ocene ogroženosti in/ali prilagoditvene načrte (na primer Danska, Finska, Francija, Portugalska, Španija, Švedska, Nizozemska in Združeno kraljestvo). Vendar pa je treba opraviti več ocen ogroženosti in prilagoditvenih zmogljivosti za glavne gospodarske panoge in okoljska področja, ter uporabiti ustrezna analitična orodja, kot je prostorsko načrtovanje. Potrebni so več temeljitih raziskav in usklajenih analiz, s katerimi bi zbrali izhodiščne podatke

Letalstvo je eden izmed najhitreje naraščajočih virov onesnaževanja in emisij ogljika.

zbirko podatkov, s katero bi olajšali ozaveščeno, stroškovno učinkovito in sorazmerno prilagajanje v Evropi.

Treba je dokumentirati in izmenjati dobro prakso na področju prvih prilagoditvenih ukrepov, zlasti v zvezi s trenutnimi ekstremnimi vremenskimi pojavi. Evropska agencija za okolje (EEA) je ustanovila zbirko podatkov o ukrepih držav članic v vodnem sektorju, ki pa jo morajo redno dopolnjevati ustrezne nacionalne organizacije, poleg tega pa jo je treba razširiti na nove države članice in druge panoge. Dragocene informacije so na voljo tudi iz drugih mednarodnih virov, kot sta na primer Okvirna konvencija ZN o spremembi podnebja in IPCC, ki razpolagata z obsežnimi podatki o občutljivosti in prilagajanju, bi pa morale biti te informacije širše dostopne.

Rezultati raziskovalnih programov oblikovalcem politike in drugim interesnim skupinam pogosto niso predstavljeni v njim razumljivi obliki. Obstaja nekaj dobrih primerov, kot sta projekta ESPACE (European Spatial Planning: Adapting to Climate Events) in BRANCH (Biodiversity Requires Adaptation in Northwest Europe under a Changing climate), ki se izvajata v okviru programa Skupnosti INTERREG, vendar pa na splošno obstaja nujna potreba po projektih, ki

lahko pomagajo zagotoviti prave politične smernice in orodja ter ki bodo pomagali oblikovati učinkovite nadnacionalne in nacionalne mreže.

Politični okvir in obeti

Zelena knjiga Evropske komisije o prilagajanju (2007)² zagotavlja okvir, v katerem je treba usklajevati prizadevanja. S temeljitim posvetovalnim postopkom je treba zagotoviti, da ima Evropa celovit pristop na področju mehanizmov neposrednega financiranja (na primer kmetijstvo, kohezija, solidarnost in instrumenti LIFE+) ter veljavne zakonodaje in novih političnih odzivov. Zelena knjiga o prilagajanju je začetek političnega procesa prilagajanja v EU, ki ga bo še naprej podpirala in razvijala Evropska svetovalna skupina za prilagajanje podnebnim spremembam, pripravljena pa bo tudi Bela knjiga o prilagajanju, ki bo izšla konec leta 2008. Obstajajo tudi druge sektorske politike, kot sta direktiva o poplavih (skupno stališče Sveta in Evropskega parlamenta v letu 2007) ter sporočilo Komisije o pomanjkanju vode in suši (julij 2007), ki ponujajo zelo koristen in dopolnilen političen okvir, ki neposredno obravnava vplive podnebnih sprememb. V pripravi je tudi sporočilo o posledicah podnebnih sprememb za zdravje ljudi.

Z vidika teritorialnega in regionalnega razvoja se vse več pozornosti namenja prilagajanju podnebnim spremembam. Na neformalni ministrski konferenci v Leipzigu maja 2007 so se ministri, odgovorni za prostorski razvoj v državah članicah EU, dogovorili o „Teritorialni agendi Evropske unije“, novembra 2007 pa še o „Akcijskem načrtu za teritorialno kohezijo“, v katerem je glavno vprašanje prilagajanje na podnebne spremembe. V tem okviru Evropska komisija pripravlja Zeleno knjigo o teritorialni koheziji za leto 2008. Poleg tega teritorialni vidik obravnavajo tudi direktiva o morskii strategiji, Modra knjiga o morskii politiki ter direktiva INSPIRE o zagotavljanju prostorskih informacij o okolju.

Ob upoštevanju teh razvojev mora Evropska unija prilagoditi svoje strukture upravljanja tako, da bo kos medsektorski naravi prilagajanja, v nasprotnem primeru bodo ogrožena vsa prizadevanja za prilagajanje. To je jasno pokazal projekt ESPACE, ki zagotavlja konkretne smernice za prilagajanje, namenjene oblikovalcem politike, ki so vključeni v obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na prostorsko načrtovanje pri gospodarjenju z vodami. Namen projekta je, da prilagajanje podnebnim spremembam postane glavni cilj prostorskega načrtovanja, ki presega življenjsko dobo običajnega načrtovanja, pri čemer je treba razumeti podnebna tveganja in spodbujati „zmagovalce v prilagajanju podnebnim spremembam“.

Tak projekt bi bilo treba razširiti tudi na druge pomembne regije in vprašanja prilagajanja, kot sta suša in pomanjkanje vode v južnih in sredozemskih regijah. Prvi korak je razvoj in izvajanje ukrepov v zvezi s podnebnimi spremembami po obstoječih strategijah in politiki. Tako je na primer za

izboljšanje razpoložljivosti in kakovosti vode ter zmanjšanje učinkov poplavljanja osnovni dokument Okvirna direktiva o vodah, ki vključuje postopen in ciklični pristop. Pomembno je, da si države članice zdaj prizadevajo, da bi razpravljale o tem, kako zagotoviti, da bi se podnebne spremembe upoštevale pri načrtih za obvladovanje povodij že v prvem ciklusu, ki se začne v letu 2009. Povezave z okoljskim načrtovanjem so pomembne, saj je potrebna močna vključenost interesnih skupin, da bi se prilagajanje sprejelo in bilo uspešno. Med pomembne interesne skupine spadajo nacionalne in lokalne oblasti, podjetja in državljani. Zlasti prostorski načrtovalci bi morali delovati znotraj ustreznih okvirov, da bi tako zagotovili upoštevanje podnebnih sprememb, saj se ukvarjajo z različnimi ravni načrtovanja ter lahko vključijo in izvajajo oceno sposobnosti za prilagajanje.

Razvoj in izvajanje prilagoditvenih ukrepov je razmeroma novo vprašanje. Širok obseg učinka podnebnih sprememb na naravno okolje in kulturno krajino, ki vključuje vse panoge

Razvoj in izvajanje prilagoditvenih ukrepov je relativno novo področje.

in regije, ni zadostno vključen v razvoj drugih sektorskih področij (na primer upravljanje tal in ekosistemov). Opredeliti je treba te medsebojne vplive, da bi oblikovali učinkovit in celovit političen odziv, pri čemer se je zlasti treba opreti na izboljšane podnebne scenarije na regionalni ravni, boljše razumevanje „dobre prakse“ z izmenjavo informacij, sodelovanje javnih in zasebnih sektorjev ter zagotavljanje skladnosti prilagoditvenih ukrepov z drugimi političnimi cilji. Evropa se mora prilagajanju posvetiti takoj in s skupnimi močmi, podobno kot smo storili na področju ublažitve. Naši ukrepi morajo biti trajni, dosledni in vključeni v strategije za ublažitev. Vključene so vse družbene ravni in potrebni so novi okviri, s katerimi se zagotovi njihovo vključevanje in sodelovanje.

Podrobnejše informacije:
information.centre@eea.europa.eu

(2) Zelena knjiga Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru Regij – Prilagajanje podnebnim spremembam v Evropi – možnosti za ukrepanje EU (COM(2007) 354).

Regije delujejo skupaj za trajnostni razvoj

Flora Dewar in Julie Verré¹

Mreža programov za zeleni regionalni razvoj (Greening Regional Development Programmes (GRDP)) je razvila proizvode, ki pomagajo javnim organom, da namenijo ustrezno pozornost okoljskim vprašanjem v lokalnem in regionalnem razvoju.

Udeleženci seminarja v Exetru, Anglija, leta 2006.

Vsako leto se za razvoj evropskih regij porabi na stotine milijard evrov. Ta sredstva ponujajo ogromne možnosti za razvoj regij na način, ki varuje ali izboljšuje okolje, kljub temu pa se številnim organom to še vedno zdi težka naloga.

Mreža programov za zeleni regionalni razvoj (GRDP) je bila ustanovljena leta 2004 z namenom, da se sprostijo te možnosti. Partnerji GRDP želijo spodbujati učinkovitejše regionalne programe, ki lokalnemu prebivalstvu prinašajo trajnostne rezultate.

Partnerstvo GRDP je tri leta razvijalo proizvode, ki bi javnim organom po vsej Evropi pomagali, da poleg tradicionalnih

gospodarskih in socialnih ciljev namenijo ustrezno pozornost tudi okoljskim vprašanjem v ciklusu razvojnih programov za obdobje 2007–2013, ki jih podpira EU.

Zasnova projekta GRDP

Projekt GRDP je vseevropska mreža, ki se financira iz programa EU INTERREG IIIC. Ideja zanj se je porodila med razpravami med ožjo skupino partnerjev iz Italije, Avstrije, Španije, Malte, Anglije in Walesa. Razpravljali so o svojih izkušnjah pri vključevanju okoljskih vidikov v regionalne programe, ki se financirajo iz strukturnih skladov Evropske unije.

(1) Flora Dewar je vodja službe za odnose z javnostjo, Julie Verré pa je projektni direktor GRDP. Environment Agency for England and Wales, Manley House, Kestrel Way, Sowton Industrial Estate, Exeter EX2 7LQ, Združeno kraljestvo. www.envisionsw.org

Čeprav evropski predpisi, ki urejajo porabo sredstev iz strukturnih skladov, določajo, da morata biti okolje in trajnostni razvoj osnovni načeli razvojnih programov, si številne regije še vedno s težavo prizadevajo, da bi to tudi v praksi izvajale. Projekt GRDP je bil oblikovan z namenom, da pomaga tem regijam.

V projektu sodeluje 39 partnerjev. Partnerstvo je zelo raznoliko ter vključuje lokalne, regionalne in nacionalne oblasti, okoljske organe, razvojne agencije ter raziskovalne inštitute iz osmih držav članic Evropske unije. Projekt je temeljil na zamisli, da si partnerji želijo izmenjevati znanje in razvijati skupni evropski pristop za vključevanje okoljskih vidikov v programe regionalnega razvoja.

Vključevanje okoljskih vidikov pomeni, da se okolje obravnava kot enakovredna sestavina, poleg socialnih in gospodarskih vprašanj, na vsaki stopnji razvoja in izvajanja regionalnega programa. Za doseg tega cilja so se partnerji tesno povezali s pomembnimi ustanovami in mrežami po vsej Evropski uniji, kot je Evropska mreža okoljskih organov.

Rezultati GRDP

V začetni fazi projekta je bil opravljen podroben pregled v partnerskih regijah, s katerim naj bi opredelili dobro prakso in praktične rešitve za vključevanje okoljskih vidikov v programe regionalnega razvoja. Med pregledom so bile opredeljene tudi študije primerov, ki opisujejo, kako so bili vidiki okolja uspešno vključeni v programe strukturnih skladov in druge razvojne programe. Na tej podlagi so partnerji GRDP opredelili štiri delovna področja, nato so bile organizirane štiri tehnične delavnice. Po delavnicah so bile objavljene publikacije o različnih temah, povezanih z vključevanjem okoljskih vidikov.

V letu 2006 je bil v okviru projekta GRDP pripravljen Priročnik o strateški okoljski presoji (SEA) za kohezijsko politiko 2007–2013 (glej okvir 1), ki je bil po vsej Evropski uniji zelo dobro sprejet.

Listina in zbirka orodij

Ključne ugotovitve GRDP so povzete v zadnjih publikacijah, in sicer Listini GRDP in zbirki orodij z naslovom „Beyond compliance: how regions can help build a sustainable Europe“ (Preseganje skladnosti: kako lahko regije prispevajo k izgradnji trajnostne Evrope).

Listina GRDP je namenjena vsem evropskim javnim organizacijam. Gre za zgoščeno zbirko ključnih načel za vključevanje okoljskih vidikov v programe regionalnega razvoja. Podpisnice te listine se zavezujejo, da si bodo „prizadevale za programe bolj trajnostnega regionalnega razvoja, delovale v partnerstvu in podpirale zelene projekte“.

Zbirka orodij GRDP, ki vsebuje tudi CD-ROM s študijami primerov, naj bi organom v javnem sektorju pomagala, da v regionalni razvoj vključijo zelena vprašanja in okoljske vidike. Zbirka orodij vsebuje zbirko informativnih letakov, smernic in dobre prakse o temah, ki so ključnega pomena za vključevanje okoljskega vidika. Te smernice, ki so na voljo v sedmih jezikih, vsebujejo praktične predloge za doseganje večje učinkovitosti in zmanjševanje stroškov z izvajanjem bolj zelenih programov in projektov. Po vsej Evropi so bile organizirane delavnice o glavnih elementih zbirke orodij, in sicer: „Okolje kot gonilna sila v gospodarstvu“, „Strateška okoljska presoja“, „Partnerstvo kot orodje za oblikovanje zelenih programov regionalnega razvoja“ in „Kako do zelenih projektov“.

Priročnik o strateški okoljski presoji za kohezijsko politiko

„Priročnik o strateški okoljski presoji (SEA) za kohezijsko politiko 2007–2013“ zagotavlja informacije, vire in postopkovne smernice vsem, ki jih potrebujejo pri izvajanju strateške okoljske presoje za programske dokumente kohezijske politike. Objavljen je bil na spletni strani Generalnega direktorata za regionalno politiko med smernicami Evropske komisije kot pomoč vsem, ki so vključeni v izvajanje evropskih strukturnih ukrepov. To orodje se lahko zelo široko uporablja, ker so ga partnerji prevedli v litovski, grški, italijanski, portugalski, poljski in romunski jezik. Številni organi iz različnih držav članic so uporabili metodologijo strateške okoljske presoje v okviru mreže GRDP za nove operative programe 2007–2013. V Grčiji so jo na primer uspešno uporabili za izvedbo treh strateških okoljskih presoj v različnih regijah.

Priročnik je na voljo na spletnem naslovu:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/doc/sea_handbook_final_foreword.pdf

10 nasvetov za doseganje bolj zelenih regij iz zbirke orodij GRDP

- 1) Zagotovite, da so okoljski cilji vsebovani v vseh programskih prednostnih nalogah in ukrepih ter vključeni v vse faze programa.
- 2) Priznajte, da lahko z zelenimi projekti prihranite denar, ustvarite socialne in gospodarske priložnosti ter spodbudite inovacije.
- 3) Razmislite o bolj trajnostnem pristopu k vašim kmetijskim programom in programom razvoja podeželja.
- 4) Preučite sprejem celovitega upravljanja mest in sprejmite okoljsko obnovo kot gonilno silo trajnostnega lokalnega gospodarstva.
- 5) Priznajte, da strateška okoljska presoja krepi načrtovanje regionalnega razvoja in zagotavlja bolj trajnosten pristop k razvoju.
- 6) Podprite partnersko delo pri oblikovanju politike, pripravi programa in izvajanju projekta kot nujno orodje za uspešen program.
- 7) Spodbudite sodelovanje okoljskih partnerjev, vključno z okoljskimi organi, nevladnimi organizacijami in drugimi.
- 8) Priznajte, da je uporaba mrež koristna za okrepitev institucij pri razvoju evropskih, nacionalnih in večregionalnih strategij, politik, načrtov in programov.
- 9) Prizadevajte si za vključitev okoljskih vidikov v oblikovanje, izvajanje in spremljanje vseh projektov.
- 10) Spodbujajte in razširjajte informacije o okoljsko uspešnih projektih, da bi tako povečali motivacijo in zavezanost prihodnjih predlagateljev projektov in upravičencev.

Koristi sodelovanja z drugimi evropskimi regijami

Projekt INTERREG IIC je bil uspešen zaradi močnega evropskega partnerstva in predane podpore mednarodne projektne skupine s sedežem na Agenciji za okolje Anglije in Walesa v Exeteru. Raznoliko in številno partnerstvo je omogočilo vpogled v najboljše prakse v EU in priložnosti za razpravljanje o skupnih vprašanjih ter „dodalo vrednost“ političnim sporočilom. Partnerstvo je lahko vplivalo na strateški ravni in spodbudilo večjo ozaveščenost o potrebi po vključevanju okoljskega vidika v programe.

Nekateri partnerji so s proizvodi in dejavnostmi projekta pridobili dodatno verodostojnost in priznanje za svoje delo na področju zelenega regionalnega razvoja.

Zaradi pravočasne razpoložljivosti dokumentov in mreže GRDP lahko partnerji in organi vplivajo na programe regionalnega razvoja v času, ko se okolju namenja mnogo več pozornosti, zlasti v okviru razprav o podnebnih spremembah.

Na naslednjem naslovu lahko najdete več informacij o Priročniku GRDP, zbirki orodij in študijah primerov, ter jih tudi prenesete:
www.grdp.org

ZDRUŽENO KRALJESTVO

Obnovljivi viri energije, ki se pridobivajo v okviru lokalne skupnosti v Dyfi Valley, Wales

Celotni stroški: 675 000 EUR
Prispevek EU: 227 000 EUR

„V času vse ostrejšega upiranja velikim komercialnim vetrnim elektrarnam v osrednjem Walesu je cilj tega projekta pomagati lokalnemu prebivalstvu, da ustanovi več lastnih majhnih shem za obnovljive vire energije. Upali smo, da bomo z doseganjem čim večjih koristi na lokalni ravni izboljšali razumevanje in povečali podporo obnovljivim virom energije. Ob podpori sveta okrožja Powys, uprave Walesa (Welsh Assembly Government) in podjetja Dulas Ltd je 16 shem, vključno s hidroelektrarno z močjo 100 kW v lasti gorskega kmeta, prejelo subvencije in časovne ugodnosti za razvoj podjetja. Ustanovljena je bila zadruga „Bro Dyfi Community Renewables“. Prvi vetrni turbini (75 kW) je od takrat sledila še ena z močjo 500 kW. Upravni organ „ecodyfi“ je zrastel v družbeno podjetje, ki podpira trajnostno obnovo skupnosti v Dyfi Valley.“

Andy Rowland, direktor/Trefnydd, ecodyfi
andy.rowland@ecodyfi.org.uk
www.ecodyfi.org.uk

GRČIJA

Izkoriščanje geotermalnega polja v Solunskem zalivu

Celotni stroški: 75 600 EUR
Prispevek EU: 37 800 EUR

„Območje vzhodno od mesta Solun je že od dobe starih Grkov in Rimljanov znano po bogatih geotermalnih virih. Vendar pa se v sodobnem času ta energija ni nikoli resnično izkoriščala. V okviru projekta SEIPLD je bil izdelan načrt za uporabo geotermalnega polja kot možnosti za lokalni gospodarski razvoj. Izkoriščanje geotermalne energije za ogrevanje javnih zgradb, ogrevanje prsti za gojenje rastlin na prostem in v rastlinjakih ter ogrevanje rekreacijskih zdravilišč je bilo uspešno izvedeno. Razvit je bil pilotski projekt za geotermalno ogrevanje olimpijskega bazena v občini Thermi. Pilotski projekt bo omogočil prihranke v višini 200 ton/leto, zmanjšanje emisij CO₂ za 420 ton/leto ter odpiranje delovnih mest in možnosti rekreacije za lokalno skupnost.“

Kostas Konstantinou,
tehnični direktor Regionalne energetske agencije osrednje Makedonije (REACM) ANATOLIKI S. A.
reacm@anatoliki.gr

AVSTRIJA

„Energievision Murau“: 100 % energije iz obnovljivih virov do leta 2015

Celotni stroški: 200 000 EUR
Prispevek EU: 100 000 EUR

„Projekt „Energievision Murau“ vključuje vse regionalne interesne skupine na področju energetike, vključno s potrošniki. V okviru projekta so organizirane regionalne konference o energetiki, na katerih lahko sodelujejo vsi. Udeleženci prihajajo iz vseh delov družbe (načrtovalci, monterji, mala in srednje velika podjetja, dobavitelji in distributerji energije, operaterji daljinskega ogrevanja na lesno biomaso, gozdarji in kmeti, občine in drugi javni organi itd.) ter sodelujejo pri izvajanju skupnih ciljev, strategije in projektov. Načrtovani so pilotski ukrepi in naložbeni projekti v več tematskih delovnih skupinah, in sicer za biomaso, sončno energijo, zeleno električno energijo in energetske učinkovitost. Od leta 2002 se je delež obnovljivih virov v panogi ogrevanja povečal s 47 na 56 %, proizvodnja zelene električne energije pa znaša 120 % potreb. Rezultat projekta so tudi številna nova delovna mesta in povečan prihodek v regiji.“

Josef Bärnthaler,
Energieagentur Judenburg-Knittelfeld-Murau
josef.baernthaler@eao.st

URBACT

SUDEST – Trajnostni razvoj obmorskih mest

Celotni stroški: 296 000 EUR
Prispevek EU: 150 000 EUR

„Nadnacionalno partnerstvo SUDEST je od oktobra 2005 do julija 2007 obravnavalo primere dobre prakse za trajnostni razvoj obmorskih mest. Vključena je bila cela vrsta udeležencev, ki so preučili vse vidike tega vprašanja, od upravljanja pristanišč do razvoja pristaniških območij in njihove okolice. Poleg Neaplja, ki je bil vodilni partner v projektu, so sodelovala še štiri mesta iz Evropske unije in tri mesta iz tretjih držav, pristaniška uprava, društvo za mestno obnovo in štiri univerze. Končno poročilo je povzetek opravljenega dela in hkrati koristno orodje, ki lahko pomaga obmorskim mestom pri iskanju ustreznih rešitev za trajnostni razvoj.“

Gaetano Mollura, koordinator projektne enote
programa URBACT, občina Neapelj, Italija
urban@comune.napoli.it
www.urbact.eu/sudest

Poljski operativni program „Infrastruktura in okolje 2007–2013“

Povečanje privlačnosti Poljske in njenih regij

Jarosław Orlinski, namestnik direktorja, oddelek za usklajevanje infrastrukturnih programov, Ministrstvo za regionalni razvoj, Poljska

Poljski operativni program „Infrastruktura in okolje 2007–2013“ je največji instrument kohezijske politike v Evropski uniji do zdaj. Poleg precejšnjega deleža Kohezijskega sklada, dodeljenega za Poljsko (več kot 22 milijard EUR), vključuje tudi večja dodatna sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj (5,7 milijarde EUR).

Več kot 66 % virov operativnega programa (OP) je bilo dodeljenih za doseganje ciljev tako imenovane „lizbonske strategije“ za rast in delovna mesta. Največji delež drugih virov je namenjen okoljskim ukrepom. Taka koncentracija virov bo pomenila, da lahko OP močno vpliva ne le na Poljsko, temveč tudi na celotno Evropo.

Program bo prispeval k infrastrukturnim naložbam v šestih panogah: okolje, promet, energetika, višje izobraževanje, kultura in zdravstvo. Njegov glavni cilj je *„povečati privlačnost Poljske in njenih regij za naložbe z razvojem tehnološke infrastrukture ob varovanju in izboljševanju okolja, zdravja, kulturne dediščine in razvoja teritorialne kohezije“*.

Čeprav je program zelo široko zastavljen, je še vedno ustrezno osredotočen, saj imajo vse prednostne naloge jasno opredeljene cilje in so osredotočene na dejavnosti z najvišjo dodano vrednostjo. Med seboj se tudi dopolnjujejo, ker imajo skupni gospodarski cilj, in sicer povečati privlačnost za naložbe. Vendar pa ta skupni cilj zahteva celovit pristop, saj razvoj prometne infrastrukture sam po sebi ne bi zadostoval, če okoljska infrastruktura in oskrba z energijo ne bi sočasno sledili razvoju. Za trajnostno gospodarsko rast mora biti že od samega začetka okoljski vidik eden izmed horizontalnih ciljev OP.

Kot je navedeno v strateškem delu operativnega programa Infrastruktura in okolje 2007–2013, se bo načelo trajnostnega razvoja izvajalo s

podpornimi naložbami, ki so neposredno ali posredno povezane z varstvom okolja:

- pobude, neposredno povezane z okoljem, bodo vključevale projekte na področju trdnih odpadkov in ravnanja z odpadno vodo, sanacije odlagališč odpadkov, večje ekološke varnosti, prilagajanja poljskih podjetij okoljevarstvenim zahtevam in zagotavljanja finančnih spodbud za ukrepe, ki presegajo te zahteve, ohranjanja biološke raznovrstnosti in zavarovanih območij, razvoja družbenih odnosov, ki prispevajo k varstvu okolja itd.;
- pobude, ki so neposredno povezane z varstvom okolja, bodo vključevale dejavnosti in projekte, ki podpirajo okolju prijazne načine prevoza: železniški prevoz, pomorski prevoz, mestni prevoz na območjih velemest, razvoj multimodalnega prevoza, celinskih plovni poti in inteligentnih prevoznih sistemov. Iz Kohezijskega sklada je bilo dodeljenih 7,6 milijarde EUR za posebno prednostno področje, ki je v celoti namenjeno okolju prijaznemu prevozu. Na področju energetike se načrtujejo projekti, ki bodo izboljšali in zmanjšali porabo energije ter podprli obnovljive vire energije.

Hkrati se bodo pri pripravi, oceni in izvajanju projekta na različnih prednostnih področjih horizontalno vključili vidiki racionalne porabe energije, energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije, dejavnosti zmanjševanja in nadomeščanja ter dejavniki, kot so podpiranje rešitev z nižjimi emisijami ogljika.

Operativni program Infrastruktura in okolje 2007–2013 bo prispeval k izvajanju ciljev, določenih v strategijah Skupnosti ter v poljskih nacionalnih strategijah in politikah varstva okolja. Z izvajanjem OP bo dosežen določen napredek pri uresničevanju „načela ločevanja“, to je zmanjševanje odvisnosti ravni emisij ali energetskih potreb od gospodarskega razvoja.

Namestitev črpalk za globoke vodnjake v novem obratu za filtriranje vode v mestu Dodrzyca, Poljska.

Program bo Poljski omogočil tudi, da uresničuje cilje v zvezi z emisijami toplogrednih plinov, ki jih je določila Evropska unija v letu 2007, saj bo podpiral dejavnosti, ki povečujejo učinkovitost energetske panoge s spodbujanjem obnovljivih virov energije, vlaganjem v trajnostne prevozne sisteme in po potrebi s preučevanjem vpliva določenih dejavnosti na zmanjšanje emisij.

Več informacij:
<http://www.pois.gov.pl>

Vzhodna Anglija vodilna na področju trajnostnega razvoja in obnovljivih virov energije

Uspešno do gospodarstva z nižjimi emisijami ogljika

Vzhodna Anglija je ena od redkih evropskih regij, ki bodo verjetno dosegle nove ambiciozne cilje Evropske unije za zmanjšanje emisij ogljika, ki jih je zastavila Evropska komisija v svojem zadnjem paketu predlogov za boj proti podnebnim spremembam in za spodbujanje obnovljivih virov energije. Je tudi edina regija s posebej prilagojenim programom Evropskega sklada za regionalni razvoj, vrednim 110 milijonov EUR, ki bo pomagal zmanjšati emisije CO₂ in pospešiti gospodarsko rast.

Komisarka Danuta Hübner na obisku gradbišča OrbisEnergy januarja 2008.

„To je vodilna pobuda,“ je dejal predsednik Razvojnne agencije vzhodne Anglije (East of England Development Agency, EEDA) Richard Ellis skupini zbranih obiskovalcev, med katerimi je bila tudi komisarka Danuta Hübner, ko jim je v januarju razkazal gradbišče zgradbe OrbisEnergy. Projektu je bilo dodeljenih 3,6 milijona EUR iz cilja 2 ESRR. OrbisEnergy naj bi glede na svojo optimalno lego v Ness Point v Lowestoftu, najvzhodnejši točki Velike Britanije, deloval kot vozlišče obnovljivih virov energije vetra, valov in plimovanja v vzhodni Angliji. Na stebrih zgrajena petnadstropna zgradba, oddaljena le 30 metrov od obale, ponuja bogat razgled na morje. Zgradbo bo pred močnim vetrom varoval zaščitni element, ki je prepusten za dež, uporabniki pa bodo s senco zaščiteni pred močno sončno svetlobo. Sončno ogrevanje bo zmanjšalo letna temperaturna nihanja ter omogočalo učinkovitost in samoregulacijo energije za konkretno zgradbo. Oskrba z energijo prihaja iz lokalno oskrbovanega kotla na lesno biomaso.

OrbisEnergy bo odprt poleti 2008 ter bo zagotavljal prilagodljive pisarniške, sejne in konferenčne prostore za več kot 30 malih in srednje velikih podjetij, ki delujejo v hitro rastoči panogi obnovljivih virov energije. „OrbisEnergy bo postal katalizator rasti in imel osrednjo vlogo pri obnavljanju regij Lowestoft in Great Yarmouth,“ je dejala Lisa Davidson, vodja odnosov z javnostmi pri EEDA.

Vodilni v Združenem kraljestvu na področju obnovljivih virov energije

Vzhodna Anglija ima vodilni položaj na področju vetrne energije na morju v Združenem kraljestvu. Regija leži med dvema velikima razvojnima območjema za vetrne elektrarne na morju, to sta Greater Wash in ustje Temze. V naslednjih osmih letih naj bi na tem območju pridobili več kot 6 GW vetrne energije na morju. Pristanišči Lowestoft in Yarmouth ležita v središču tega razvoja. Obe sta se

Postavitev vetrne turbine na morju.

uporabljali med gradnjo vetrne elektrarne na morju Scroby Sands, ki je ena od prvih komercialnih vetrnih elektrarn na morju v Združenem kraljestvu. Scroby Sands ustvari dovolj energije za oskrbo več kot 36 000 domov, pri tem pa prihrani prek 65 000 ton emisij ogljikovega dioksida.

Za regijo lahko rečemo tudi, da je „prestolnica plina“ Združenega kraljestva, saj Lowestoft in Great Yarmouth že 40 let oskrbujeta plinska polja v južnem delu Severnega morja.

„Veščine in znanje plinske industrije se lahko neposredno prenesejo na področje vetrne energije na morju. Več podjetij v regiji, ki je delovalo v sektorju nafte in plina na morju, se je uspešno preusmerilo v vetrno energijo na morju,“ pojasnjuje Richard Ellis, predsednik EEDA.

Regija z največjim deležem obnovljivih virov v električni energiji v Angliji se je zavezala, da bo do leta 2010 oskrbovala 14 % električne energije iz obnovljivih virov. V osnutku načrta za vzhodno Anglijo je za to regijo zastavljen cilj 44 % obnovljivih virov do leta 2020, kar daleč presega nacionalne cilje. Od 371 MW električne energije, ki naj bi jih v regiji ustvarili do leta 2010 v okviru projektov vetrne energije na morju, jih je 288 MW že uresničenih ali odobrenih.

Po ocenah za prihodnost bi lahko energiji valovanja in plimovanja, ki sta še na začetku razvoja, izpolnili četrtino potreb po električni energiji v Združenem kraljestvu. Regija

Tri vprašanja za Davida Morralla

Direktor za Evropo in
mednarodno področje, Razvojna
agencija vzhodne Anglije (East of
England Development Agency, EEDA)

- **Gospod David Morrall, večina regij v Evropski uniji ni namenila tako velike pozornosti gospodarstvu z nižjimi emisijami ogljika. Kaj je vzhodno Anglijo spodbudilo, da je to storila?**

Obstaja zelo močan ekonomski argument, ki podpira to agendo. Regija ima zelo zdrav in rastoč sektor, ki se ukvarja z razvojem obnovljivih virov energije in okoljskih tehnologij. Ta podjetja so vodilna v razvoju novih tehnologij in pomembno je, da to strokovno znanje in izkušnje nadgrajujemo in povečujemo kot osrednji element gospodarstva v regiji. Poleg tega je vzhodna Anglija nizko ležeča pokrajina, ki je še posebej občutljiva za vplive podnebnih sprememb, zato je izredno pomembno, da svojo gospodarsko rast usmerjamo na način, ki bo zagotavljal trajnosten razvoj.

- **Bili ste direktor za Evropo pri GO-East, organa za upravljanje programa Cilj 2 za vzhodno Anglijo 2000–2006. Zdaj ste se pridružili EEDA, kjer delate na novem programu konkurenčnosti 2007–2013. Kakšne povezave vidite med tema dvema programoma z vidika gospodarstva z nižjimi emisijami ogljika?**

Program Cilj 2 je bil razvit že leta 1999, javno mnenje pa se je od takrat spremenilo v vseh pogledih. Če bi takrat predlagali program, usmerjen na nizke emisije ogljika, sem prepričan, da bi naleteli na različen sprejem. Že nekaj časa se zavedamo pomena te agende za vzhodno Anglijo, zato smo v okviru programa Cilj 2 vlagali v projekte, kot je OrbisEnergy, in vključili trajnostni razvoj kot medsektorski vidik v ta program. Naš novi program konkurenčnosti ESRR 2007–2013 za nizke emisije ogljika bomo zato začeli izvajati na trdnih temeljih, ki so tudi skladni s širšo lizbonsko zavezo, ki je zaznamovala novo programsko obdobje Evropske unije.

- **Vzhodna Anglija je dinamična regija v neposredni bližini Londona, ki naj bi v obdobju do leta 2021 doživela močno rast. Ali je mogoče to uskladiti s cilji, zastavljenimi za gospodarstvo z nižjimi emisijami ogljika?**

Usmeritvi sta skladni. Močna rast s seboj prinaša določene izzive in gospodarske priložnosti. Z novim programom želimo zagotoviti trajnostno rast, hkrati pa želimo omogočiti čim večje gospodarske priložnosti. Želimo imeti tudi vodilno vlogo pri oblikovanju politike v zvezi s to agendo, zato bom zagotovil izmenjavo naših izkušenj in strokovnega znanja v zvezi z novim programom z drugimi regijami in partnerji po vsej Evropi.

vzhodne Anglije vlaga več sredstev v raziskave in razvoj kot katera koli druga regija v Združenem kraljestvu in več kot večina drugih regij v Evropski uniji. To pomeni, da lahko zagotavlja tudi ustrezne podporne storitve za nastajajoči sektor z morjem povezanih obnovljivih virov energije.

Doseganje soglasja

V vzhodni Angliji, katere cvetoče gospodarstvo delno omogočajo tudi močne povezave z Londonom, živi 5,5 milijona ljudi. V regiji se v obdobju do leta 2021 pričakuje še večja gospodarska rast, kar bo pomenilo 500 000 novih domov, 450 000 dodatnih delovnih mest in povečanje prebivalstva na šest milijonov. Z geografskega vidika je vzhodna Anglija zaradi nizko ležeče topografije, razmeroma nizkih letnih količin padavin in dolge obale še zlasti občutljiva na podnebne spremembe. Zato je pomembno zagotoviti gospodarsko rast, ki priznava in obravnava posledice emisij ogljika. Podpiranje gospodarstva z nižjimi emisijami ogljika bo omogočilo, da se rast dosega na način, ki je zaželen, trajnosten in nujen za obdobje 2007–2013 in naprej.

Od 3. septembra do 26. novembra 2007 je potekalo obsežno posvetovanje o osnutku regionalne gospodarske strategije. EEDA je prejela več kot 200 uradnih pisnih odzivov. Delavnic se je udeležilo okoli 270 ljudi, ki so predstavljali približno 180 organizacij. Z lokalnimi in regionalnimi partnerskimi skupinami in agencijami smo organizirali 80 posvetovalnih sestankov. EEDA je v 12-tedenskem posvetovalnem obdobju zbrala in zapisala povratne informacije.

V zvezi s tem postopkom Richard Ellis pravi: „V naslednjih nekaj mesecih bo naš cilj upoštevati pomen novih podatkov in analiz, vključno z nadaljnjim delom za preučitev posledic okoljske in stanovanjske dostopnosti različnih ravni gospodarske rasti. To je velik, vendar zanimiv izziv pri oblikovanju načrta s partnerji, ki bo povečal produktivnost regije in prispeval k boju proti podnebnim spremembam, pri čemer bodo lahko podjetja izkoristila priložnosti, ki jih ponuja gospodarstvo z nižjimi emisijami ogljika.“ Sedaj preučujejo vse odzive na posvetovanje, končna regionalna gospodarska strategija pa naj bi bila objavljena poleti. Glede na Strategijo trajnostnega razvoja Združenega kraljestva¹, zadnje predloge

Skupni trajnostni razvoj na območju Severnega morja

Med letoma 2000 in 2007 je bila regija vzhodne Anglije vključena v dva projekta INTERREG IIIB sodelovanja z drugimi regijami v Severnem morju na področju trajnostnega razvoja.

V okviru projekta **POWER** (Pushing Offshore Wind Energy Regions) je bila oblikovana mreža North Sea Competence Network za vetrno energijo na morju, ki združuje organizacije iz vodilnih regij na področju vetrne energije na morju. Prek projekta POWER so se svet okrožja Suffolk in partnerji iz vzhodne Anglije združili z organizacijami iz Nemčije, Danske, Nizozemske in Flandrije. Projekt je pridobil odličen ugled ter je bil predstavljen na številnih seminarjih in konferencah na regionalni, nacionalni in evropski ravni. Pomembni dosežki za vzhodno Anglijo so bili ustanovitev močne mednarodne mreže za sektor vetrne energije na morju, številni izredno uspešni mednarodni dogodki za poslovno mrežno povezovanje, objava študij o dobavni verigi za vetrno energijo na morju ter organizacija mojstrskega oddelka za vetrno energijo na morju na višji šoli Lowestoft College.

SmartLIFE (Smart Lifestyle Innovations for our Environment) je mednarodni pilotski projekt, ki ga je vodil svet okrožja Cambridgeshire v partnerstvu z Oddelkom za okolje mestne občine Malmö na Švedskem in podjetjem TuTech Innovation GmbH iz Hamburga v Nemčiji. Projekt SmartLIFE je bil osredotočen predvsem na pomanjkanje veščin in zmogljivosti v gradbeništvu za zagotavljanje novih stanovanj, ki so cenovno dostopna in okoljsko trajnostna. V okviru projekta je bilo izvedenih več tečajev za izobraževanje in usposabljanje. V centre, ki so bili ustanovljeni v okviru projekta SmartLIFE, je bilo vključenih približno 2 500 učencev. Projekt je prejel več okoljskih nagrad in bil uvrščen v ožji izbor za nagrado Generalnega direktorata za regionalno politiko RegioStars 2008.

Inovativni in poslovni center ("Innovation and Business Base") v Lutonu.

(1) V okviru Kjotskega sporazuma je mednarodni cilj Združenega kraljestva v obdobju 2008–2012 zmanjšati emisije toplogrednih plinov za 12,5 %. Poleg tega si je Združeno kraljestvo zastavilo še dva ambiciozna nacionalna cilja: zmanjšati emisije ogljikovega dioksida za 20 % do leta 2010 in za približno 60 % do leta 2050 v primerjavi z ravnimi iz leta 1990.

Camgrain, podjetje za skladiščenje žit v lasti kmetov, bo zmanjšalo emisije ogljika za 1 000 ton letno.

Evropske unije za zmanjšanje emisij ogljika ter obstoječe znanje in izkušnje regije, ki lahko podprejo razvoj na tem področju, ima cilj doseganja gospodarstva z nižjimi emisijami ogljika široko podporo.

Okoljski grozd v Peterboroughu

Peterborough (160 000 prebivalcev) si želi postati „okoljska prestolnica“ Združenega kraljestva. V mestu deluje 300 okoljsko usmerjenih podjetij in številne okoljske organizacije, vključno s Centrom za gospodarski in okoljski razvoj Združenega kraljestva. Taka koncentracija podjetij in organizacij je pomagala ustvariti okoljski grozd, ki je prispeval k širšim okoljskim dosežkom. Grozd vključuje člane z različnih področij: agencije javnega sektorja, ki vladi sporočajo politične predloge, podjetja, ki se dejavno ukvarjajo z recikliranjem odpadkov, podjetja, ki razvijajo in uporabljajo vrhunske tehnologije, ter svetovalnice, ki ponujajo strokovno znanje po vsem svetu.

Grozd zaposluje več kot 4 500 ljudi in ustvarja dobrih pet odstotkov bruto domačega proizvoda mesta. Pred kratkim odprt center inovativnosti bo podpiral in spodbujal podjetja v zagonu v okoljskem sektorju. V bližini železniške postaje se načrtuje „zeleno območje“, ki bo obsegalo 25 000 m² pisarniških prostorov z nizkimi emisijami ogljika in okolju prijazno prodajalno. Te nove zmogljivosti v Peterboroughu, ki jih podpira Evropski sklad za regionalni razvoj, enako kot center „OrbisEnergy“ v Lowestoftu ali „Inovativno in poslovno središče“ v Lutonu, pomembno prispevajo k izboljšanju območij, kjer so postavljene. Pomemben vidik strategije trajnostnega regionalnega razvoja je tudi neločljiva povezava med ustvarjanjem infrastrukture in mestno obnovo. „Vzhodna Anglija je v mnogih pogledih vodilna na tem področju glede na napredek, ki ga dosega pri razvoju gospodarstva z nižjimi emisijami ogljika v regiji,“ je sklenil David Morrall.

Več informacij:
<http://www.eeda.org.uk/>

Program konkurenčnosti ESRR za vzhodno Anglijo (2007–2013)

Za regijo vzhodne Anglije, ki obsega okrožja Bedfordshire, Cambridgeshire, Essex, Hertfordshire, Norfolk in Suffolk, je bilo dodeljenih približno 110 milijonov EUR v okviru „cilja konkurenčnosti in zaposlovanja“ Evropske unije. Novi program konkurenčnosti ESRR za vzhodno Anglijo se v primerjavi s prejšnjim programom Cilj 2 (2000–2006), ki obravnava gospodarsko prestrukturiranje, osredotoča na priložnosti za trajnostno rast po vsej regiji.

Cilji programa so:

- izboljšati ekonomijo znanja za ustvarjanje več in kakovostnejših delovnih mest na podlagi do zdaj najvišje ravni načrtovane rasti;
- spodbujati inovacije, podjetništvo in rast ekonomije znanja z raziskavami in inovacijami, vključno z novimi informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami;
- ustvariti številčnejša in boljša delovna mesta z večjo privlačnostjo zaposlitve, izboljšanjem prilagodljivosti delavcev in podjetij ter povečanjem naložb v človeški kapital;
- izvajati agendo za rast na način, ki priznava onesnaženje z ogljikom v regiji in potrebo po njegovi stabilizaciji in zmanjšanju.

Prednostne naloge

V skladu s splošno temo program vključuje tri operativna prednostna področja:

- 1) **spodbujati inovacije in prenos znanja z namenom izboljšanja produktivnosti** (37,3 milijona EUR) - a) spodbujati komercializacijo močne raziskovalne baze v regiji, vključno s „čistimi“ tehnologijami za povečanje učinkovitosti in produktivnosti; b) podpirati uvajanje informacijske tehnologije, ki lahko podpira inovacije in produktivnost; c) spodbujati podjetja, da se povežejo z višješolskimi ustanovami za uresničitev prenosa znanja;
- 2) **spodbujati podjetništvo in podpirati uspešna podjetja s premagovanjem ovir za ustanavljanje in razvijanje podjetij** (26,6 milijona EUR) - a) izboljšati dostop do finančnih sredstev za podjetja, zlasti tista, ki so usmerjena na nizke emisije ogljika; b) podpirati razvoj družbenih podjetij, zlasti tistih, ki so usmerjena na nizke emisije ogljika; c) spodbujati podjetja v zagonu, zlasti tista v nezadostno zastopanih skupinah, kot so na primer ženske, etnične manjšine in priseljenke skupnosti; d) podpirati podjetja z visoko rastjo; e) razvijati območja s čistimi tehnologijami in obnovljivimi viri energije; f) spodbujati upravljalne in operativne prakse za podjetja, ki bodo zmanjšala onesnaževanje z ogljikom;
- 3) **zagotoviti trajnosten razvoj, proizvodnjo in porabo** (42,6 milijona EUR) - a) podpreti lokalna delovna mesta ter rast podjetij v mestnih in podeželskih območjih, ki bodo omogočila proizvodnjo z nizkimi emisijami ogljika; b) podpreti politiko nizkih emisij ogljika v gradbeništvu in prostorskem razvoju; c) spodbujati učinkovito izkoriščanje virov in čim bolj zmanjšati odpadke.

Naslov za stike: erdf@eeda.org.uk

„Trajnostni razvoj otoka El Hierro“ – inovativen projekt za doseganje energetske samozadostnosti na Kanarskih otokih

Juan Ruiz Alzola, direktor Tehnološkega inštituta Kanarskih otokov
(Canary Islands Institute of Technology, ITC)

El Hierro je tako kot drugi Kanarski otoki popolnoma odvisen od zunanjih virov energije. Električno energijo črpa iz elektrarn na fosilna goriva. Čeprav ima otok bogate vire vetrne energije, se je izkoriščanje tega ogromnega potenciala za energetske oskrbo izkazalo za težko nalogo.

Premagati je treba precejšnje tehnične ovire, preden se lahko uvede širše izkoriščanje obnovljivih virov energije. Ena možnost je, da se združijo vetrni sistemi z mini hidroelektrarnami, v katerih se voda črpa med dvema zbiralnikoma na različnih višinah z uporabo vetrne energije. Kadar je potrebna električna energija, voda, ki pada iz zgornjega zbiralnika, poganja turbine hidroelektrarne.

Otok El Hierro ima majhno površino (278 km²) z izredno raznoliko topografijo. Energetskim potrebam 10 500 prebivalcev zadosti elektrarna na dizelski pogon z močjo 12 MW. Otok je glede na svojo velikost, hribovit teren, porabo energije in velik vetrni potencial idealen kraj za uvedbo vetrnega sistema proizvodnje električne energije. V skladu s predlaganim sistemom za otok El Hierro bo vetrna elektrarna ustvarjala električno energijo, s katero se bo napajalo omrežje otoka, in bo pokrila del energetskih potreb prebivalstva. V primeru odvečne vetrne energije, ki se ne more napajati v elektroenergetsko omrežje, se ta presežna energija uporabi za črpanje vode med zbiralniki. Če je hitrost vetra premajhna, se sprosti zbrana voda, ki pade na več turbin, te pa nato proizvajajo potrebno električno energijo. Hidro-vetrna elektrarna pretvori prekinjevalni vir energije v nadzorovan in stalen električni tok. Tako se maksimalno izkoristi vetrna energija in doseže minimalna poraba fosilnih goriv.

Svet otoka El Hierro, podjetje za proizvodnjo in distribucijo električne energije UNELCO-ENDESA ter vlada Kanarskih otokov so pred kratkim v okviru ITC ustanovili podjetje „Gorona del Viento El Hierro“, ki bo odgovorno za ustanovitev in delovanje hidro-vetrne elektrarne. ITC in UNELCO-ENDESA trenutno sodelujeta pri projektiranju za gradnjo in upravljanje hidro-vetrnega sistema. Projekt je velik tehnološki izziv, saj je prvi take vrste na svetu. Sodelovanje z Inštitutom za energetske

diverzifikacijo in varčevanje (Institute for Energy Diversification and Saving, IDEA) projektu prinaša dodano vrednost in pomaga to zamisel uresničiti v bližnji prihodnosti.

Hidro-vetrna elektrarna (predvideni stroški znašajo 54 milijonov EUR) bo ustvarila skupaj 10 MW električne energije in tako zmanjšala letno porabo nafte za 6 000 ton, poleg tega pa ne bo treba z ladjami prevažati nafte na otok. Vsako leto bo tako v ozračje izpuščenih 20 000 ton manj ogljikovega dioksida.

Projekt z naslovom „El Hierro: 100-odstotno obnovljiva energija“ se sofinancira iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, usklajuje pa ga ITC. V projektu bodo sodelovali svet otoka El Hierro in še pet evropskih ustanov. Opravljena bo študija o strategijah doseganja popolne energetske samozadostnosti otoka ter o možnosti prenosa tega ambiciozno zastavljenega projekta na druge otoke v Evropi in po drugih regijah po svetu. Strategije vključujejo ozaveščanje o vprašanih varčevanja energije in povečanje izkoriščanja drugih obnovljivih virov energije (na primer termična in fotonapetostna sončna energija) ali izkoriščanje različnih vrst biomase in organskih odpadkov, ki se pridobivajo na otoku. S tem projektom obnovljive energije bo otok El Hierro postal vodilni svetovni primer doseganja energetske samozadostnosti na podlagi čistih in obnovljivih virov, s tem pa bo prispeval tudi k cilju ekonomskega in socialnega razvoja, ki je združljiv z ohranjanjem okolja.

Več informacij:

itc@itccanarias.org

Pogled na celoten sistem.

INTERREG IIIA ŠPANIJA/PORTUGALSKA

Podpora za panogo proizvodnje zamaškov iz plute

Celotni stroški: 2 106 435 EUR
Prispevek EU: 1 579 827 EUR

„Zamaški iz plute so glavni vir za okoljsko in teritorialno uravnoteženost na območju gorovij San Mamede in San Pedro, ki se raztezata na 8 500 km² površine na jugovzhodu Iberskega polotoka na meji z regijama Alentejo in Extremadura. Na tem območju bi lahko izginilo več kot 120 malih podjetij, če bi izgubila svoj tradicionalni trg za zamaške iz plute za vino. Za obvladovanje te grožnje je bil ustanovljen projekt čezmejnega sodelovanja ‚Corchiça‘, ki je omogočil boljše poznavanje panoge, območja in trga. Poleg tega so se izvajali promocijski ukrepi, podprto je bilo sodelovanje med proizvajalci in zagotovljena tehnična pomoč pri vodenju podjetij. Vrhunec projekta sta bila določitev strateškega načrta in oblikovanje ‚grozda proizvajalcev zamaškov iz plute‘ v Extremaduri, ki se načrtuje za leto 2008.“

Fatima Cano, projektni vodja, ASECOR
fcano@asecor.com

INTERREG IIIA Irska/Severna Irska

„Vital Signs“: okoljska ozaveščenost šolskih otrok

Celotni stroški: 532 140 EUR
Prispevek EU: 399 105 EUR

„Vital Signs je projekt sodelovanja v obdobju 2005–2006, v okviru katerega je bila razvita programska oprema za spletno zbirko podatkov za povezavo z dlančniki in sistemom GIS o vremenskih razmerah, kakovosti vode, značilnostih vodnega toka in habitatih v povodjih rek Blackwater, Foyle in Melvin River, ki ležijo na meji med Severno Irsko in Republiko Irsko. Šolski otroci so vsak mesec zabeležili stanje v bližini svoje šole, podatki pa so se pozneje naložili v zbirko podatkov na spletni strani. Otroci so tako imeli možnost primerjati svoje podatke s podatki, ki so jih zbrale druge šole v porečju. Skupni izleti na terenu so spodbudili povezanost v skupnosti in povečali občutek lastništva lokalnih virov. Projekt je povečal okoljsko ozaveščenost otrok in vpeljal nove tehnologije v oddaljene podeželske šole in skupnosti.“

Gretta McCarron, vodja projekta
blackwatervitalsigns@yahoo.ie
www.vitalsignsireland.org

INTERREG IIIC Vzhod

Prehod na zaprto odlagališče

Celotni stroški: 4 500 000 EUR
Prispevek EU: 3 240 000 EUR

„V projektu sodelovanja IUWMM (Integrated Urban Waste Management Model) je sodelovalo 14 regionalnih in lokalnih organov oblasti, ki so si izmenjali dobro prakso pri ravnanju z odpadki. Med drugim so preučili primer starega zaprtega odlagališča južno od mesta Leipzig (500 000 prebivalcev). V preteklosti se je na odlagališče deponiralo 3,8 milijona m³ odpadkov. Odlagališče ni izpolnjevalo evropskih okoljskih predpisov, zlasti kar zadeva varstvo podzemne vode in emisije plinov. Kot prvi korak smo preučili tveganja za okolje. Nato je bil izdelan načrt za sanacijo odlagališča s ciljem čim bolj zmanjšati količino izcedka iz odlagališča, izkoristiti odlagališče kot rekreacijsko površino ter pridobivati energijo iz plinov, ki nastajajo na odlagališču, in iz sončnega vira. Kot rezultat tega načrta smo odlagališče pokrili s sistemom za neprepustnost (26 ha) in ga zasadili z rastlinami.“

Frank Richter, Stadtreinigung Leipzig, Eigenbetrieb der Stadt Leipzig
FRichter@SRLeipzig.de

INTERREG IIIB Baltsko morje

Prilagajanje podnebnim spremembam v regiji Baltskega morja

Celotni stroški: 2 246 822 EUR
Prispevek EU: 1 399 616 EUR

„Prilagajanje na podnebne spremembe ima zelo pomembno vlogo v trajnostnem teritorialnem razvoju. V smeri prilagajanja podnebnim spremembam v regiji Baltskega morja je zadnji rezultat projektov prilagajanja podnebnim spremembam v regiji Baltskega morja (‚SEAREG‘ in ‚ASTRA‘), ki sta se izvajala pod vodstvom Geološke raziskave Finske v sodelovanju z več lokalnimi in regionalnimi organi ter raziskovalnimi inštituti. Uspešno interdisciplinarno sodelovanje je omogočilo mestom, kot sta Espoo na Finskem in Gdansk na Poljskem, da pri prihodnjem načrtovanju rabe prostora upoštevajo prilagajanje podnebnim spremembam.“

Philipp Schmidt-Thomé, Geološka raziskava Finske (GTK)
philipp.schmidt-thome@gtk.fi
www.astra-project.org

„V službi regij. Regionalna politika Evropske unije 2007–2013“

Nova brošura „V službi regij. Regionalna politika Evropske unije 2007–2013“ je na voljo v vseh jezikih Skupnosti. Na 36 straneh publikacije je predstavljeno delovanje regionalne politike Evropske unije in razloženo, kako regionalna politika podpira področja, kot so promet, inovacije, okoljski ter mestni razvoj v evropskih regijah in mestih. Poleg tega publikacija obravnava tudi sodelovanje med regijami, ocenjevanje programov ter zahteve po reviziji, kontroli in obveščanju javnosti. Številke prikazujejo, koliko sredstev (iz skladov Evropske unije) bo v naslednjih letih porabljenih v 27 državah članicah in za katere namene.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/pres_en.htm

Stiki

Evropska komisija, Generalni direktorat za regionalno politiko
Enota B1 – Komunikacije, informacije, odnosi s tretjimi državami
Ana-Paula Laissy
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Bruselj
Faks: (32-2) 29-66003
E-pošta: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8278

© Evropske skupnosti, 2008
Razmnoževanje je dovoljeno z navedbo vira.

Printed in Belgium

URAD ZA URADNE PUBLIKACIJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI
L-2985 Luksemburg

Urad za publikacije
Publications.europa.eu